

KUTATÁS KÖZBEN

PAVLOVICS ATTILA – GYUROC JÁNOS

Kisebbségek – érdekképviselő

Pécsi regionális tapasztalatok

Az Országgyűlés 1993 júniusában közel 100%-os többséggel elfogadta¹ a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló LXXVII. Törvényt (továbbiakban Nektv.) és 2005. június 13-án, hosszas vita után a kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló CXIV. Törvényt.

A kisebbségi önkormányzati rendszer megalkotásakor a kisebbségi törvény nemzetközi viszonylatban is egyedi, sajátos megoldást alkalmazott. A kisebbségi önkormányzati rendszer kiépítésével a Magyarországon élő kisebbségek jogot szerezhettek arra, hogy kiépítsék saját legitim önkormányzati rendszerüket, hogy megkezdjék belső rendszerváltozásukat és jogi lehetőséget kaptak arra, hogy a helyi érdekű közügyek intézése során érvényesítsék az adott településen élő nemzeti és etnikai kisebbségek jogait.

A rendszerváltással megjelenő önkormányzatiság formálódása a kisebbségi érdekek előtérbe kerülésének szükségességét hozta magával. A társadalomban jelenlévő nemzetiségek és etnikumok, a társadalom részét képezik, és autonómiájuk biztosítása nemcsak elvárás, hanem a társadalom egységének kifejeződése is. Az Európai Unió tagság, valamint az emberi jogokkal foglalkozó nemzetközi dokumentumok,²

¹ A közel 100%-os többség feltételez egy viszonylag erős politikai és társadalmi konszenzust is, de a törvény elfogadásának idején ez nem feltétlenül állott fenn.

² Több ilyen európai és Európán kívüli dokumentum is létezik. Az EU Alapító Szerződése az ún. Római Szerződés 13. cikkében, az EU Alapító Jogok Chartájának 21. cikke, a Közép Európai Kezdeményezés Dokumentuma, az ENSZ Alapokmányának 1. cikke, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 1. és 26. cikke vagy a szintén az ENSZ keretein belül elfogadott Nyilatkozat a nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek

számos elvárást támasztanak országunkkal szemben, így a kisebbségi kérdés rendezése is aktuális, nem lezárt folyamat.

A kisebbségek életében jelentős változást hozott a kisebbségi önkormányzati rendszer kiépítése. Szervezeti struktúrájuk az önkormányzati rendszer létrejöttével legitimé, demokratikussá vált. Ez jelentős lépés a differenciált helyzetű kisebbségek legitimitásának erősítését, valamint demokratikus, választott testületeik kiépítését illetően. Ugyanakkor elősegíti polgárosodásukat is.

Pécs az ország kevéssé fejlett régiói közé tartozik, az itt élő nemzetiségek jórészt leképezik az országos helyzetet. A városban működő cigány, horvát, szerb, német, görög, bolgár, lengyel, ruszin, ukrán kisebbségi önkormányzat a törvény szerint egyenlő jogosítványokkal rendelkezik, de igen eltérő problémákkal küzd. A 9 kisebbségi önkormányzat együttműködése és társadalmi presztízse is eltérő, integrációs esélyeik, jövőképük is különböző.

Kisebbségeink demográfiai, nyelvi, szociális, kulturális jellemzői

Országunk területén sok száz éve³ több nemzeti közösség élt és él együtt. A Kárpát-medence e részének újkori etnikai-nyelvi összetétele leginkább a török hódoltság idején bekövetkezett népességpusztulás és átrendeződés után, a 17–18. századi nagyarányú spontán vándormozgalmak és szervezett telepítések során alakult ki. A hazai nemzeti és etnikai kisebbségek (bolgár, cigány, görög, horvát, lengyel, német, örmény, román, ruszin, szerb, szlovák, szlovén, ukrán) legtöbbször közös vonása, hogy évszázadok óta élnek a magyar állam keretei között, nagy részük kettős tudatúnak vallja magát, magyarságtudatuk legalább olyan erős, mint nemzeti kisebbségi kötődésük.

Legutóbbi népszámlálási adatok⁴ szerint 2001-ben a magyarországi népesség 98,5%-át tették ki a magyar anyanyelvűek és 97,8%-át a magyar

jogairól vagy az EU Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartája mind olyan jogi-politikai dokumentum, amely az emberi jogokat, a kisebbségeket védi.

³ A magyar honfoglalást megelőzően ezeken a területeken már éltek más kultúrájú és más ajkú népek is közel 200–250 ezres nagyságban. A témában lásd: Gyurok János: *A magyarországi horvátok*. Pécs: Gálos Kiadó, 1989. 17–24.

⁴ Népszámlálási adatok 2001. A Magyarországon bejegyzett kisebbségek adatai. Budapest: KSH, 2004. 24.

nemzetiségűek. Az ország 10 milliós lakosságából 232 751 fő vállalta nemzeti, etnikai kisebbségi hovatartozását és 135 788 fő vallotta anyanyelvének valamely nemzeti vagy etnikai kisebbség nyelvét.

A kisebbségi szervezetek becslései, akárcsak a kutatók megállapításai szerint az egyes nemzeti, etnikai kisebbségek létszáma ennél magasabb: a néhány ezertől számuk a közel félmillióig terjed.⁵ A becslt és a bevallott adatok közötti eltérés részben a kelet-közép európai országok kisebbségi kérdéseit érintő történelmi, társadalmi, társadalomlélektani jellegzetességekkel magyarázható, részben az érzelmi-kulturális kettős kötődésű kisebbségek dilemmáit is tükrözi. A cigányság magyarországi becslt létszámát tekintve az európai adatok viszonyításában 38 ország közül a 4. helyen állunk.

A magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségi populáció korösszetétele általában véve kedvezőtlen, az előregedő magyarországi össznépességhez viszonyítva is. Több kisebbségnél a korcsoportos megoszlást áttekintve egyenletes csökkenést találunk a fiatal korosztályok felé haladva. A korábbi, sokgyermekes családokat mára az előregedő háztartások váltották fel. Kivételt képez a cigányság, ahol a fiatal korosztály majd tízszerese az idős korúaknak.

A legutóbbi népszámlálási adatok szerint a kisebbségi lakosság iskolázottsági mutatói kedvezőtlenebbek, mint az egész népességre vonatkozó értékek.⁶ Ez főként az igen magas arányú idős réteggel, azaz a korábbiakban alacsonyabb iskolát végzettek jelentős arányával magyarázható. Ezt támasztja alá az is, hogy az iskolaköteles korú népesség iskolázottsági mutatói a nemzeti, etnikai kisebbségek körében általában kedvezőbbek, mint a teljes népességben. Ez a megállapítás nem vonatkozik a cigány kisebbségre.

A nemzeti és etnikai kisebbségek szórványban élnek az ország egész területén, a 3 200 település közül mintegy 1 500 olyan településen, melyek többségében számszerű kisebbséget alkotnak. A magyarországi kisebbségek gazdasági és társadalmi integrációja, mint magának az adott kisebbségnek az elhelyezkedése az egyenlőtlenségi rendszer mentén, rendkívül differenciált. Vannak kisebbségek, ahol ez az integrációs folyamat sikeres (pl. a hazai németeknél) és vannak kisebbségek, ahol ezek az integrációs folyamatok többnyire sikertelenek. Iskolázottsági,

⁵ A becslések elsősorban maguktól a kisebbségektől, a kisebbségi önkormányzatoktól valók. Ezek alapjául a korábbi szervezeteik (nemzetiségi szövetségeik) adatbázisa szolgál.

⁶ Népszámlálási adatok 2001. uo.

foglalkoztatási, jövedelmi mutatóik általában nem térnek el jelentősen az azonos térségekben, hasonló körülmények között élő többségi lakosságétól. Bár ugyanazokat az egyéni és kollektív jogokat élvezik, mint a többi magyarországi kisebbség, a cigány közösségek helyzete sok tekintetben más. Társadalmi integrációjuk nehezebb, a szocializációs különbségek⁷ nagyobb úrt hagynak, mint más kisebbségek esetén, a kisebbségekkel szembeni diszkrimináció is leginkább e nagy létszámú, önmagán belül is differenciált helyzetű népcsoportot érinti leginkább.

A roma lakosság helyzete nehéz, a társadalmi marginalizálódás veszélyének különösen kitett csoportként. Rossz egészségi állapotuk és életkörülményeik miatt a romák élettartama átlagosan 10 évvel rövidebb, mint a lakosság többi részéé. Ami az oktatást illeti, kevesebb, mint 46%-uk fejezte be az általános iskolát, és csupán 0,24% rendelkezik egyetemi vagy főiskolai oklevéllel. A romákat a társadalomban továbbra is széleskörű hátrányos megkülönböztetés és előítéletesség övezi.⁸ A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogok Országgyűlési Biztosának álláspontja szerint a velük szembeni diszkrimináció jelen van az igazságszolgáltatásban, a rendőrség soraiban, a foglalkoztatásban és az oktatásban. A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda adatai szerint a diszkriminációs esetek többségét jelentették, a legtöbb eset a „mindennapos rasszizmusra” utalt, például a szórakozóhelyekre történő belépés elutasítása, vagy a foglalkoztatás kapcsán. A lakáshelyzettel és a közintézményekhez való hozzáféréssel kapcsolatos diszkrimináció is komoly probléma.

Ami a roma gyermekeket illeti, többségüket kiegészítő iskolába küldték. Ez az arány az ország egyes részein (pl. Észak–Kelet Magyarországon) eléri a 94%-ot, ami az intézményes előítéletesség meglétének és a közoktatási rendszer kudarcának a jele. Az, hogy a roma tanulóknak aránytalanul magas a száma ezekben az iskolákban, szintén a diszkriminációnak a jele.

Időközben a jogrendszer lassan válaszolni kezdett a diszkriminációs panaszokra, és a magyarországi illetve nemzetközi bíróságoknál megindultak az emberi és kisebbségi⁹ jogokkal a foglalkoztatási diszkrimináci-

⁷ A témával kapcsolatosan lásd: Somlai Péter: *Szocializáció*. Budapest: Corvina, 1997. 115–121.

⁸ A témában lásd: Kemény István (szerk.): *A romák/cigányok és a láthatatlan gazdaság*. Budapest: Osiris-MTA Kisebbségkutató Műhely, 2000. 25–29.

⁹ A témában lásd: Öllös László: *Emberi jogok, nemzeti jogok*. Somorja-Dunaszerdahely: Fórum – Lilium Aurum, 2004. 168–195.

óval, a rendőrségi túlkapásokkal, vagy a szórakozóhelyekre való beengedés megtagadásával kapcsolatos bírósági eljárások.

Jogszabályok, rendeletek a kisebbségek védelmében Magyarországon

A nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó jogszabályok áttekintésekor az a kiindulási pont, hogy melyek azok a szabályozási területek, ahol megjelennek a kisebbségi érdekek, és melyek azok az ágazatok, ahol az igények ellenére sem valósult meg a kisebbségi érdekek érvényesítését biztosító jogi szabályozás.

A Magyar Köztársaság Alkotmánya 68.§-a¹⁰ foglalkozik a kisebbségi jogokkal. Az alaptörvény és az arra épülő kisebbségi törvény gyakorlatilag a „disszimilálódás” folyamatát kívánta elősegíteni. A 2005. évi CXIV. Törvény tartalmazza az aktuális módosításokat.

Az 1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek alkotmányának is tekinthető. A jogszabály a kisebbségi léttel összefüggő számos olyan életkörülményt és élethelyzetet szabályoz, amely elősegíti a kisebbségi identitás megőrzését. A preambulum meghatározza a törvény célját, felsorolja a szabályozandó életviszonyok körét, a védeni vagy fejleszteni kívánt értékeket, tárgyköröket. Ilyen értéknek tekintendő a nemzeti és etnikai kisebbségek nyelvi, tárgyi és szellemi kultúrája, történelmi hagyományai, valamint a kisebbségi létükkel összefüggő más sajátosságok. A törvény deklarálja, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségek harmonikus együttélése a többségi szervezettel a nemzetközi biztonság alkotóeleme. Fontos hangsúlyozni, hogy – nemzetközi dokumentumokkal és több más ország szabályozásával ellentétben – az egész jogszabály mind az egyéni, mind a kollektív kisebbségi jogokat rendezi.

A Nektv. alapvető rendelkezései közül kiemelendő meghatározás, hogy a kisebbségeket a lakosság többi részétől saját nyelve, kultúrája és

¹⁰ 68. § (1) A Magyar Köztársaságban élő nemzeti és etnikai kisebbségek részesei a nép hatalmának: államalkotó tényezők. (2) A Magyar Köztársaság védelemben részesíti a nemzeti és etnikai kisebbségeket. Biztosítja kollektív részvételüket a közéletben, saját kultúrájuk ápolását, anyanyelvük használatát, az anyanyelvű oktatást, a saját nyelven való névhasználat jogát. (3) A Magyar Köztársaság törvényei az ország területén élő nemzeti és etnikai kisebbségek képviseletét biztosítják. (4) A nemzeti és etnikai kisebbségek helyi és országos önkormányzatokat hozhatnak létre. (5) A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény elfogadásához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

hagyományai különböztetik meg, valamint az ezek megőrzésére irányuló összetartozás-tudat. További feltételként megszabja, hogy a népcsoportnak legalább egy évszázada honosnak kell lennie hazánkban és ez az, ami biztosítja, hogy valóban csak a gyökeret vert és államalkotó népcsoportok válhassanak a kisebbségi jogok címzettjeivé. Egyes kritikai vélemények szerint ez a száz éves kategória csak nagy jóindulattal alkalmazható a tizenhárom kisebbség egy része esetében. A jogalkotó a kisebbségek körének lehatárolása során tisztán a kultúrához kötődő jellemzők alapján rendelkezik arról, hogy egy népcsoport a törvény hatálya alá tartozó kisebbségként kezelendő-e. Egy másik alapvetően fontos rendelkezés meghatározza a hátrányos megkülönböztetés tilalmának konkrét eseteit (asszimiláció, erőszakos ki- és áttelepítés, kisebbséghez való tartozás miatti üldöztetés), valamint rendelkezik a hátrányos megkülönböztetés tilalmáról.

A Nektv. 2. fejezete az egyéni kisebbségi jogokat részletezi, a 3. fejezet a közösségi jogokat tárgyalja. A Nektv. 4. fejezetében a helyi kisebbségi önkormányzatok jogai, 5. fejezetében az országos kisebbségi önkormányzatok jogai, 6. fejezetében a kisebbségek helyi szószólójának jogai kerülnek felsorolásra, ezeket a későbbiekben, a módosítás tükrében részletesen elemezzük. A 7. fejezetben a kisebbségek művelődési és oktatási öngazgatására vonatkozó szabályok találhatók. A Nektv. számos pozitív és haladó gondolata mellett azonban itt lényeges felhívni a figyelmet negatív oldalára: a végrehajtásra utaló rendelkezései hiányosak, nagyon gyengék a garanciális biztosítékok, nincs megoldva a parlamenti képviselő, ¹¹ szankció sehol nem található.

Jogszabályaink közül több is említést érdemel, mivel – a Nektv-t kiegészítve – kisebbségi jogokat érint. A felsőoktatásról szóló törvény deklarálja a nemzeti és etnikai nyelven történő oktatás lehetőségét, valamint biztosítja a sikeres záróvizsgát követően a kisebbség nyelvén történő oklevél kiállítását. A közoktatásról szóló törvény számos, a kisebbségi szervezetek jogaira és a kisebbségi oktatás módjára vonatkozó rendelkezést tartalmaz, meghatározza az óvodai, iskolai nevelési program tartalmi kereteit, az érettségi vizsga főbb követelményeit. A foglalkoztatási feltételekkel kapcsolatos munkaügyi felügyeletről 2000 januárjában elfogadott törvény további előrelépést jelentett az esélyegyenlőség területén.

¹¹ A hazai kisebbségek parlamenti képviselőinek megoldatlansága mulasztásos alkotmány sértést jelent, amire a törvényhozó a 2005-ben módosított kisebbségi törvényben sem talált megoldást, tehát fenntartotta a kisebbségekkel szembeni jogsértést.

Módosítások a kisebbségi törvényben

Az 1993-ban elfogadott kisebbségi törvény módosításának szükségessége már a törvény elfogadását követő rövid időn belül felmerült a kisebbségek részéről. A törvényhozók sokáig ellenálltak, majdnem sikeres módosítások történtek a múlt parlamenti ciklusban is, de a törvény nem változott meg.

2005 e tekintetben a fordulat évének is tekinthető, hiszen a törvényhozó megváltoztatta a kisebbségi törvényt, annak mindenekelőtt a választójogra vonatkozó részét: valójában új törvényt alkotott e tekintetben. A módosításokat az országos kisebbségi önkormányzatok vegyesen fogadták. A 13 országos kisebbségi szervezet közül 7 önkormányzat elutasította, 6 önkormányzat támogatta a kormány, a kisebbségi hivatal, és a kisebbségi ombudsman előterjesztése nyomán megszületett változásokat.

Az új jogszabályok megváltoztatták az eddigi választási eljárás menetét, ugyanakkor nem rendelkeztek egyéb fontos dolgokról (pl. parlamenti képviselet, garanciális biztosítékok erősítése, kulturális autonómia kiterjesztése stb.) és mindezek közepette megfeledeztek a kisebbségek jogait szabályozó egyéb európai és nemzetközi szerződésekről, jogszabályokról. Egyes esetekben szerzett jogokat vettek vissza (pl. kedvezményes mandátum, az országos önkormányzata létszámának meghatározása), erős központosítást hajtottak végre az országos önkormányzatok javára, a középszint megjelenítését nem ruházták fel kellő jogosítványokkal, kizárták a kisebbségeket a választások ellenőrzéséből és a névjegyzék, illetve regisztráció intézménye tekintetében olyan eljárások megtételére kényszerítik a kisebbséget (azokat, akik választani akarnak, illetve akik jelöltként szerepelnek), amelyek megtételét más nemzetközi szabályozó tiltja.¹² Természetesen nem megkérdőjelezhető a törvényhozó jó szándéka a kisebbségekre vonatkozó szabályozók módosítását illetően, de látva a változások körüli jogi, politikai anomáliákat és a kisebbségek többségének tiltakozását, vélelmezhető, hogy számos kérdés mentén, a korábbi nem feltétlenül idillikus állapotokhoz képest is több megoldatlan és rendezetlen helyzetet teremt majd az etnikai kisebbségi témakörben.

¹² Lásd: Közép-Európai Kezdeményezés, Okmány a kisebbségi jogok védelméről, 2. cikk: Valamely nemzeti kisebbséghez való tartozás szabad egyéni döntés kérdése, és nem származhat hátrány az ilyen választás gyakorlásából, illetve abból, ha valaki nem él azzal.

A hazai kisebbségek többsége nagyrészt falvakban, kistérségekben lakik, régióspecifikus változókkal is leírható jellemzőkkel rendelkezik. A kisebbségi törvény 2005-ös változásai inkább gátolják, mint segítik a kisebbségek regionális és országos társadalmi, gazdasági, politikai integrációját. A régió mint önálló szervezeti és szerkezeti egység amúgy is nagy kihívásoknak teszi ki a kisebbségek többségét, mert a magyarországi nemzetiségek zöme területi-földrajzi tagoltsága gyakran eltér a régiós, szubrégiós határoktól, és tradícióik, hagyományaik okán alig veszik figyelembe az újonnan kialakított regionális struktúrákat.

*A régió és a regionalizmus mint a szubkulturák
és a szubentitások lehetséges színtere*

Igaz az a megállapítás, hogy a regionalizmus korunk egyik meghatározó – Európa szinte minden részében érvényesülő – folyamata, mégsem beszélhetünk összeurópai regionalizmusról, sem homogén, vagy egy típusú regionalizmusról.

Az európai regionalizmus alapvető két iránya a II. világháború utáni Nyugat-Európában jelentkezett, az első irányzat 1970-ben az olasz régiók megalakulásával. Ehhez a folyamathoz kapcsolódik a francia regionalizáció 1972-ben, illetve az 1978-as spanyol alkotmányban szereplő autonóm közösségek felállításával. Ez a regionalizációs hullám elsősorban politikai, illetve közigazgatási természetű volt. A másik főirány az európai regionalizációs politika 1975-ös elfogadásával került előtérbe. Célja a régiók Európája, elsősorban nem nemzeti politikai alapú, hanem a természetes gazdasági egységek területi integrációján alapuló, a gazdasági fejlődést, felzárkóztatást elősegítő területi egységek kialakítását célozta meg a felzárkóztatás érdekében.

Mindkét irányú fejlődésnek vannak közigazgatási kihatásai is. A Maastricht-i szerződésben létrehozott Európai Régiók Gyűlésének definíciója szerint a régió: „a közvetlenül a központi kormányzat alatti helyi önkormányzati szint, képviseleti hatalommal, melyet választott regionális tanács testesít meg.”¹³

A fentiekhez kötődően az európai regionális politika és az ehhez kötődő uniós alapok területi alapú szétosztása, az egységes területi sta-

¹³ Szigeti Ernő: *Régió, közigazgatás, önkormányzat*. Magyar Közigazgatási Intézet, 2001. 102.

tisztikai rendszer nem kívánják meg a tagállamoktól a regionális önkormányzati szint intézményesülését.

Az Európai Unió területi beosztási rendszere egy ötfokú hierarchikus rendszer, amelynek legfelsőbb szintje az egyes országok döntése szerint vagy az egész ország, vagy azon belül a nagy régiók. A második kitüntetett szint a régió, amelyhez a Strukturális Alapok egész támogatási rendszere, a támogatást igénylő pályázatok, programok, projektek benyújthatósága kötődik. A harmadik szint megközelítőleg egy megyényi területet jelent, és elsősorban a Kohéziós Alaphoz kötődik. A további két szintet az EU lokális szintnek tekinti, a negyedik szint létrehozásával kapcsolatos döntést a tagállamokra bízta, míg az ötödik szintet egységesen a település jelenti.¹⁴

Az Európai Közösség Alapító Szerződésének 130. cikke (b9 bekezdése) kimondja, hogy „A Bizottság háromévente jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak, valamint a Régiók Bizottságának a gazdasági és szociális kohézió megvalósításában elért eredményekről, illetve arról, hogy az e cikkben felsorolt eszközök miként segítették ezeket elő. E jelentésben szükség szerint megfelelő javaslatokat kell megfogalmazni.” Az Európai Bizottság 1996-ban publikálta első jelentését (First Report on Economic and

¹⁴ Az Európai Parlament és Tanács 1059-es, 2003. május 26-i rendelete határozta meg a NUTS rendszer írásos szabályait. Tulajdonképpen az eddigi gyakorlatot erősítette meg, bizonyos érdekes kitételekkel, módosításokkal, az alábbi elvek mentén. A NUTS rendszer kialakítása az összehasonlításon a stabilitás, a népességszámon alapuló számbavételen alapszik, illetve figyelembe kell venni az adott tagállam politikai, történelmi, szociális, gazdasági, földrajzi sajátosságait is. A 3. cikkely 2. pontja határozza meg a NUTS szinteket. A rendelet 3 szintet határoz meg. NUTS-1 szinten 3 000 000–7 000 000 fő, NUTS-2 szinten 800 000–3 000 000 fő, NUTS-3 szinten 150 000–800 000 fő létszámban fogalmazza meg a népességszámot. A magyar statisztikai régiók (NUTS-2), a megyerendszer (NUTS-3) teljes mértékben megfelelnek ezeknek az értékhatároknak. Az 5. cikkely 4. pontja határozza meg azt, hogy a tagállamok 3 évente, a 3. év második naptári félévében kérhetik a módosítást, ez a módosítás a következő év utáni év elején lép életbe. A tagállamnak biztosítania kell a megfelelő statisztikai adatokat az újraértelmezett beosztásnak megfelelően. A NUTS-1 szintet eddig úgy „értelmeztük” mint állami szintet: ez már részben Írország, Dánia, Svédország esetében igaz, valamint a kisebb tagállamoknál, mint pl. Luxemburg, vagy csatlakozás előtt álló országoknál (Ciprus, Málta, Szlovénia); a NUTS-1-et nem állami szintként értelmezi Finnország (két NUTS-1 térséget határoz meg), ugyancsak két NUTS-1 térséget határoz meg Ausztria, Portugália három NUTS-1 térséget, Hollandiában négy NUTS-1 térség található.

Social Cohesion). A jelentés négy kérdéssel foglalkozott: 1. Csökkennek-e a tagállamok, a régiók és a társadalmi csoportok közötti gazdasági és szociális különbségek az Unió harmonikus fejlesztési célkitűzéseinek megvalósítása nyomán? 2. Milyen szerepet játszottak a tagállamok e célkitűzések megvalósításában? 3. Miként segítették elő az Unió egyéb politikái a kohéziós célok megvalósítását? 4. Milyen hatásuk volt a strukturális politikai intézkedéseknek?

A kohéziós jelentés megállapította, hogy 1983–1995 között a tagállamok közötti jövedelmi különbségek jelentősen csökkentek, mindenképp előtérbe emelve, hogy a négy kohéziós ország fejlődése felgyorsult. A régiók közötti különbségek viszont lényegében azonosak maradtak.¹⁵

Azt lehet megállapítani, hogy nem csökkent a különbség, és ez is egy jelentős eredmény, hiszen ha nem lettek volna ezek a támogatások, akkor a különbségek jelentősen növekedtek volna, és ez azon politikai erők erősödését jelentette volna, melyek a szeparatizmust, az esetleges Unióból valló kiválást forszírozná.

Az Európai Unió 2002–2006 közötti programozási periódusát előkészítő viták egyik tanulsága az volt, hogy az integrált európai gazdaság versenyképességének erősítését a strukturális politikai alapelvek folyamatos fenntartásával párhuzamosan kell megoldani. E megállapítás egyszerűen a regionális politika tradicionális dilemmájára adott egyértelmű válasznak is tekinthető. Az európai regionális politika ugyanis – eltérően az USA-ban meghonosodott területfejlesztési paradigmától – hosszú időn keresztül a méltányosság, az igazságosság és a szolidaritás elvéből kiindulva az elmaradott és a válságba jutott térségek támogatását hangsúlyozta. Az Európai Unió támogatáspolitikájában is ez a felfogás dominál, aminek következtében az egységes európai tér versenyképességi mutatói a vetélytársaktól eltérően kedvezőtlenül alakultak.¹⁶

Legelőször 1996-ban a „Kohéziós jelentés” hívta fel a figyelmet arra, hogy az Unió támogatáspolitikájában jelentős iránymódosulásra van szükség. A hatodik időszak jelentés az Unió régióinak fejlődéséről 1999-ben nem véletlenül szentelt jelentős teret (a dokumentum közel felét) a versenyképesség befolyásoló tényezőknél.

A kelet-közép-európai országok csatlakozása új megvilágításba helyezi mind a régi dilemmát, mind pedig a versenyképesség kérdését az Unió

¹⁵ Horváth Gyula: *Regionális támogatások az Európai Unióban*. Budapest: Osiris, 2003. 54.

¹⁶ Uo. 75–76.

globális teljesítő képességéről, mely nagy valószínűséggel csökkenni fog, a regionális különbségek pedig növekednek. A ma támogatott régiók egy része az Unió egy főre jutó átlagos GDP-jének csökkenése miatt elveszti jogosultságát, más részüknek pedig a jelentős mértékű kelet-európai támogatások miatt valószínűleg csekélyebb forrásokkal kell beérniük. Emiatt teljesen jogosnak tekinthető az a félelem, hogy a támogatásokból kiszoruló régiók népességében a közösség iránti érzés megrendül, gyengül a pszichológiai kohézió, amelynek közvetett módon társadalmi hatásai is lehetnek. Sokkal fontosabb azonban a gazdasági konzekvencia. Sok bizonyíték támasztja alá, hogy a jelenleg az uniós átlag alatt lévő régiók többsége jelentősebb támogatás nélkül képtelen lenne a növekedés fenntartására.¹⁷

A regionalizmus mint szervezeti-gazdasági egység és mint ideológiai politikai változó is leírható. A Kárpát-medence és a Balkán, különösen annak észak-nyugati része tágabb értelemben akár egy globális régióknak is tekinthető. Több kutatás¹⁸ is igazolja, hogy a hazai kisebbségek etnikai-nemzetiségi tudata elsősorban lokális, szubregionális, szubetnikus jellegű. Kevésbé globális jellegű ez a régiós változó a magyarországi kisebbségeknél, mint pl. a romániai, vagy szerbiai magyarságnál. Ennek legfőbb oka a terület földrajzi, társadalomtörténeti és szocializációs sajátosságai keresendő elsősorban.

A kisebbségi önkormányzatok létrejöttének rövid története

Az első kisebbségi önkormányzati választásokon leadott szavazatok nagy száma szinte mindenkit meglepett. A magyarországi kisebbségek társadalmi státusa, a kisebbségi csoportok fejlődéstörténete, főbb jellemzői és a róluk kialakított társadalmi kép alapján kevesen voltak, akik ilyen szavazati arányra számítottak. A kisebbségi önkormányzati választásokat megelőzően a hazai kisebbségek döntő többségben kulturális jellegű, egyesületi jogállású szervezetekbe tömörültek. 1994 után helyüket és szerepüket átvették az önkormányzatok.

Magyarországon az általános önkormányzati választásokkal egyidőben – 1994. december 11-én – került sor első ízben a kisebbségi önkormányzatok választására. Ezeket sikeresnek mondhatjuk: egyrészt mert

¹⁷ Horváth: i.m., 75–76.

¹⁸ A témával kapcsolatosan lásd: Baráth Árpád–Gyurok János–Sokcevićs Dénes: *A magyarországi horvát fiatalok életmódja*. Croatica, Budapest; 2002.

sikerült szabályosan lebonyolítani őket, másrészt mert a részvételi arány tekintetében is eredményesek voltak, hiszen 680 településen alakultak helyi kisebbségi önkormányzatok. Ezzel új autonómiaforma valósult meg, a kisebbségi érdekérvényesítés új alapokra helyeződött. A választási eredmények azt is igazolták, hogy a kisebbségi önkormányzatiság általános társadalmi támogatottságnak örvend a többség részéről is.

A következő szakasz 1994 decembere és 1995 februárja között zajlott le, amikor a fővárosban választották meg a fővárosi önkormányzatokat, majd február és április között megalakultak az országos kisebbségi önkormányzatok, amelyeket a helyi szintű kisebbségi képviselők saját soraikból választottak meg. A maximum 53 főt számláló országos önkormányzatokból 11 jött létre, tehát a 13 kisebbségből 11 tudott, akart országos kormányzatot alakítani. A fokozatos bevezetésre utal, hogy 1995-ben újabb lehetőség volt további településeken önkormányzati választásra és ezzel 172 településen éltek.

A helyi és az 1995 első felében megalakult országos kisebbségi önkormányzatok választással létrejött, erős jogosítványokkal felruházott testületek formájában működtek, majd 1998-ban és 2002-ben újabb választások következtek. Jelenleg 1 838 helyi (ebből 11 fővárosi szintű) kisebbségi önkormányzatnak van szerepe a demokratikus közélet alakításában, különösen ott, ahol egymás mellett élnek különböző származású, identitású, anyanyelvű emberek.

Kisebbségi önkormányzati választás

A 2005. évi CXIV. Törvény – melynek alapvető célja a kisebbségi önkormányzatok hatáskörének pontosítása és saját intézményrendszerük létrehozása volt – hivatkozik az Alkotmány 68.§ 4. bekezdésére és azt kissé szabadon értelmezve, a kisebbségi önkormányzatok három szintjéről rendelkezik. E szerint létezik települési és fővárosi kerületi, együttesen: *települési*, fővárosi és megyei: *területi*, valamint *országos kisebbségi önkormányzat* (1.§).

A törvény kimondja, hogy kit lehet egy adott kisebbséghez tartozónak tekinteni, valamint, hogy ki lehet választó és választható a kisebbségi önkormányzati választáson. (2.§) A magyarországi kisebbségi törvény meghatározza a „nemzeti és etnikai kisebbségek” fogalmát (a hazai szakirodalom szerint etnikai kisebbség az, amely nem rendelkezik anyaországgal) és felsorolja a honos kisebbségeket, melyek megfelelnek az

ország területén való legalább egy évszázados jelenlét kritériumának. A törvénymódosítás azonban nem vesz tudomást a nagy létszámú bevándorló kisebbségről (pl. kínaiak) és az ország területén tartózkodó külföldieket bevándorlónak, illetve letelepedettnek nevezi. Kérdés, hogy ez a különbségtétel a növekvő migráció mellett meddig lesz fenntartható.¹⁹

A törvénymódosítás alapján a *települési kisebbségi önkormányzatok* megválasztásakor csak a jogszabály által meghatározott jelölő szervezet állíthat jelöltet (7.§(1.)), ezzel a módosítás kizárja a független jelöltek indulását. A törvény Értelmező rendelkezések fejezetében a jogalkotó meghatározza a jelölő szervezet kritériumait (26.§(2/a)). Ezek szerint jelölő szervezet politikai párt nem lehet, csak olyan társadalmi szervezet, amely a választást megelőző 3 évben már be volt jegyezve.

Minden választópolgár annyi jelöltre szavazhat, amennyi a megválasztható képviselők száma. A választást akkor kell kitűzni, ha a kisebbségi választói jegyzékben szereplő választópolgárok száma a kitűzés napján eléri a 30-at (5.§) és akkor lehet megtartani, ha legalább 5 jelölt van (7.§(3)). A területi (fővárosi és megyei) és az országos kisebbségi önkormányzatok megválasztásában a települési kisebbségi önkormányzati képviselők elektorként vesznek részt (12.§).

Területi szinten akkor lehet választást tartani, ha legalább 10 településen, ill. 10 fővárosi kerületben működik települési kisebbségi önkormányzat (14.§). A megválasztható képviselők száma 9 fő (15. §). Listát az a szervezet állíthat, amely a megyében (fővárosban) megválasztott electorok legalább 10 %-át jelöltként állította a települési kisebbségi önkormányzati választáson (16.§). Ennek hiányában a szervezetek közös listát indíthatnak. A választást akkor lehet megtartani, ha legalább 9 jelölt van (16.§ (3)).

Országos kisebbségi önkormányzati választás

A szabályozás a területi szinten meghatározottakra épül. Akkor kell kitűzni a választást, ha országosan legalább 4 települési kisebbségi önkormányzat működik (szemben a területi szinttel, ahol ez a szám 10) (22.§). A közgyűlés tagjainak száma a települési kisebbségi önkormányzat számtól függően 15 és 53 fő között lehet (23§).

¹⁹ Majtényi Balázs: Mi lesz veled „bezzeggyerek”? Változóban a kisebbségi jogi szabályozás. *Fundamentum*, 2005. 3. sz.

A törvénymódosítás bizonyos hiányosságai ellenére nagyrészt eléri célját, a kisebbségi önkormányzatok hatásköreinek pontosításával, sőt némi előrelépést is jelent a kisebbségi törvényhozásban a működési feltételek anyagi és eljárási garanciáinak biztosításával.

A kisebbségi önkormányzatok létjogosultsága

A Nektv. nemzetközi viszonylatban is egyedi, sajátos megoldást alkalmazott: összekapcsolta a helyi önkormányzati választásokon legitimált, közjogi státussal rendelkező önkormányzatot a kisebbségek szétszórt elhelyezkedésével, azaz a tipikusan területi autonómiához kötődő formát az eddig alapvetően egyéni jogok biztosítását megalapozó letelepedési sajátosságokkal ötvözte. Ez nem kis részben azon szándéknak is köszönhető volt, hogy a kisebbségek magyarországi számarányához viszonyítva kétségtelenül nagyvonalú megoldás követhető példaként is állja meg a helyét. Ugyanakkor a törvény utat nyitott a tényleges területi autonómiának is azzal, hogy a kisebbségi települési önkormányzat létrehozására adott lehetőséget.

A létrejött kisebbségi önkormányzatok számára a kulturális autonómia megnyilvánulását jelenti, hogy törvény biztosítja azt a jogot, hogy saját hatáskörükben önállóan dönthetnek intézményalapítás, átvétel, fenntartás kérdésében, különösen a helyi közoktatás, a helyi írott és elektronikus média, a hagyományápolás, közművelődés területén. A kisebbségi önazonosság megőrzéséhez elengedhetetlenül szükséges döntések körében hozandó települési önkormányzati rendeletek megalkotásához a helyi kisebbségi önkormányzatok egyetértése szükséges (vétőjoggal rendelkeznek). Az állam törvényességi ellenőrzése – mely a fővárosi, megyei közigazgatási hivatalok kötelezettsége – garantálja, hogy e jogokat az adott kisebbségek megfelelően gyakorolhatják.

A kisebbségi önkormányzatok létrejöttének további előnye, hogy a településeken a tennivalók egy része megosztható. A kisebbségi ügyekben ugyanakkor a párbeszéd, adott esetben a nézetek különbözősége és ütközése a testületek szintjén jelenik meg.

A törvény a helyi kisebbségi önkormányzatokat tehát a már működő helyi önkormányzati rendszerbe integrálta. Ez a magyar államszervezet egységét megőrizve biztosítja az ország etnikai érdekezéseinek és érdekkülönbözőségeinek megjelenítésére is szolgáló önkormányzati szervezetet. A helyi önkormányzati szabályozás mintájára a kisebbsé-

gi képviseletet is önkormányzati modellt követ: 1. választott szervezet; 2. döntését csak törvényességi szempontból lehet felülvizsgálni; 3. szervezetét maga alakíthatja; 4. társulhat, szövetségbe tömörülhet; 5. saját forrásokkal és vagyonnal rendelkezik.

Az országos kisebbségi önkormányzatok hivatottak ellátni az általuk képviselt kisebbségek országos, valamint regionális képviseleteinek védelmét. Kiemelten lényeges jogosítványukkal élhetnek akkor, amikor kulturális autonómiájuk érdekében intézményeket hozhatnak létre és összehangolhatják az érintett intézmények működését.

Míg a helyi szintű kisebbségi önkormányzatok a települési önkormányzatok partnerei, az országos kisebbségi önkormányzatok a törvényhozás partnereiként nyilvánítanak véleményt az általuk képviselt kisebbségeket e minőségükben érintő jogszabály-tervezetekről. A Nektv. széles körben határozza meg a helyi és az országos kisebbségi önkormányzatok feladatát, hatáskörét. E hatáskörök gyakorlásához az állam költségvetési támogatást biztosít. Az önkormányzati státus a kisebbségek esetében nem rendelkezik a teljes eszköztárral. Míg az önkormányzati forma – különösen a közvetlenül választott – a legerősebb közjogi, politikai legitimitással rendelkezik, addig a tényleges eszköztár és mozgástér korlátozott. A kisebbségi önkormányzatok egy része nem igényel hatásköri átruházást, csak részvételt a kisebbségi ügyek intézésében. Másik részük a szociális kérdésekben, megint másik a klasszikus kisebbségi autonómia (oktatás, kultúra) ügyeiben való döntést szeretné saját kezben tudni. Alapvető különbségek mutatkoznak az ambíció terén. Elsősorban a cigány kisebbségi önkormányzatok – melyek országos átlag tekintetében a többséget alkotják – kulturális feladat- és hatáskörükön túl, jogszabályi felhatalmazás nélkül, de a valós élethelyzetek nyomására egyéb, elsősorban szociális ügyekben is el kívántak járni.

A Pécssett élő nemzeti és etnikai kisebbségek

Pécs soknemzetiségű város, a többségben lévő magyarság mellett német, horvát, cigány, szerb, bolgár, lengyel, orosz, görög, ruszin nemzetiségek tagjai, közösségei alakítottak kisebbségi önkormányzatot a városban. Pécs M. J. Város Közgyűlése a Baranya megyei Közgyűléssel közösen a nemzetiségi kutatások előmozdítására és támogatására közalapítványt hozott létre, melynek feladata a nemzetiségi régiók kutatása. E döntéssel a két testület felismerte azt, hogy a megye illetve

a város etnikai, nemzetiségi problémái nem kötődnek csak a szigorúan vett közigazgatási határokhoz, hanem célszerű a régiót tekinteni vizsgálati egységnek. Számos intézmény végez nemzetiségi kutatásokat, pl. a Pécsi Tudományegyetem, a Baranya megyei Levéltár, Janus Pannonius Múzeum, Baranya megyei Könyvtár stb. Célszerű ezeket a külön-külön végzett kutatási munkákat integrálni. Többek között ezt a feladatot látja el a Kisebbségkutató Közalapítvány.

A városban élő nemzeti és etnikai kisebbségek életében igen jelentős szerepet foglal el saját kultúrájuk, nyelvük ápolása és megőrzése. A Pécsen élő kisebbségek a szerbek, bolgárok, lengyelek, ruszinok, görögök kivételével már rendelkeznek olyan intézményekkel, amelyek a közösségi és kulturális tevékenységük központjává válhattak. Így például a német nemzetiség esetében a Lenau Ház és a Lenau Egyesület, a horvátoknál az August Senoa Klub, a Horvát Színház, a cigányoknál a Rácz Aladár Művelődési Ház, melyet a Cigány Kulturális és Közművelődési Egyesület működtet, a Gandhi alapítvány által működtetett iskola. Valamennyi intézményi és közösségi célokat is szolgál.

Az 1994. évi önkormányzati választás során nyílt először alkalom arra, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. LXXVII törvényben írtak szerint kisebbségi önkormányzatok létrehozására is sor kerülhetett. Akkor még csak négy kisebbség élt – horvát, német, cigány, szerb – a kisebbségi önkormányzat alakításának lehetőségével. 1995-ben megalakult a bolgár, majd 1996-ban a lengyel, 1998-ban a görög kisebbségi önkormányzat. A 2002-es választásokon már 9 kisebbségi önkormányzat kezdte el tevékenységét, az előzőeken kívül a ruszin és az ukrán kisebbségi önkormányzat.

Érdekes adatokat mutat a 2001-es népszámlálás, mely betekintést ad Pécs városának a nemzetiségi hovatartozást befolyásoló tényezőire, a népesség nyelvismeretéről korcsoportok és nemek szerint, valamint a kisebbséghez tartozók állampolgárságának és nemének megoszlására.

A népesség nemzetiségi hovatartozását befolyásoló tényezők (Pécs)

Nemzetiség, nyelv	Nemzetiség	Nemzetiség kulturális értékehez, hagyományaihoz kötődik	Anyanyelv	Családi, baráti közösségben használt nyelv	Anyanyelvén kívül beszélt nyelv	A nyelvet beszéli	Kisebbséghez tartozónak vallja magát
Népesség	162 498	162 498	162 498	162 498	162 498	162 498	162 498
Magyar	146 930	145 764	147 939	149 628	14 314	162 253	150 417
Afrikai	4	4	3	3	9	12	8
Arab	52	58	37	33	97	134	71
Bolgár	36	42	29	17	39	68	53
Cigány, romani, beás	1 477	1 261	915	902	758	1 673	1 869
Görög	65	142	54	49	77	131	155
Horvát	819	1 196	790	826	2 579	3 369	1 702
Kínai	48	51	49	46	128	177	51
Lengyel	70	99	60	61	165	225	125
Modern héber, zsidó	4	13	–	1	31	31	15
Német	3 038	3 839	1 751	2 012	28 070	29 821	5 061
Örmény	6	6	4	4	3	7	14
Román	60	80	56	61	993	1 049	125
Ruszin	12	19	15	22	13	28	31
Szerb	134	202	103	150	1 019	1 122	292
Szlovák	39	50	23	14	251	274	86
Szlovén, vend	31	39	29	35	42	71	66
Ukrán	84	82	77	75	102	179	124
Nem válaszolt	11 588	12 688	11 209	11 313
Ismeretlen	338	494	321	426

Forrás: KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL, 2003.

A 2002-es választási adatok (Pécs)

Pécs városában a nemzeti és etnikai kisebbségek az 1994. évi első kisebbségi önkormányzati választások óta minden települési és kisebbségi önkormányzati választás alkalmával megmérettették magukat. Választási eredményeik több mint figyelemre méltók. A rájuk adott szavazatok egyfajta etnikai szerkezetet is jelölnek, továbbá visszaigazolják korábbi állításunkat, miszerint a kisebbségek népszámláláskor rögzített létszáma nem feltétlenül fedi a tényleges valóságot. Mindezek mellett természetesen a választási eredmények a kisebbségek politikai elfogadottságát, népszerűségét és bizonyos fokú integrációját is jelentik egyben. A névjegyzékben a választópolgárok száma a szavazás befejezésekor 128 718 fő, ebből 56 440 fő szavazott érvényesen.²⁰

<i>Megnevezés</i>	<i>Érvényes szavazatok száma összesen</i>
Bolgár	1 146
Cigány	7 331
Görög	4 512
Horvát	7 086
Lengyel	2 028
Német	32 363
Szerb	916
Ukrán	686
Ruszin	417

Baranya megyében országos hírű egyesületek és alapítványok működnek, amelyek az oktatási és szociális, valamint a foglalkoztatási esélyegyenlőség megvalósítása területén is kiemelkedően eredményesek. Ilyenek: a Gandhi Közalapítvány, a Collegium Martineum Egyesület, az Amrita OBK Egyesület, a Fii La Noi – Tarts Velünk Beás Cigány Egyesület, A Siklós és Vidéke Cigányokért Érdekvédelmi Szövetség.²¹

Pécsett működik, mint nem a város által fenntartott intézmény, a Gandhi Közalapítványi Gimnázium és Kollégium, Magyarország

²⁰ A kisebbségi önkormányzati választások eredményeinek bemutatását lásd: PMJV Polgármesteri Hivatal

²¹ Dr. Farsang R. Katalin – Dr. Cserti Csapó Tibor: Baranya megye cigány/roma népességének jelene és jövője. In: *Határmenti régiók és kisebbségek a 19–20. században*. 2004.

és egyben Európa első roma nemzetiségi, érettségit adó intézménye, melyet a Gandhi Alapítvány 1994-ben hozott létre. A nemzetiségi program keretében a diákoknak lehetőségük van arra, hogy megismerkedjenek mindkét, a magyarországi romák által beszélt nyelvvel (beás és lovári), valamint a nemzetiségi nyelven közvetített roma kultúra elemeivel. A végzett tanulók jelentős részre a felsőoktatásban folytatja tanulmányait. A diákok nagy része tanulmányaik végén a tanult két nemzetiségi és két idegen nyelv valamelyikéből felsőfokú nyelvvizsgát tesz.

A pécsi, s talán az egész baranyai horvátságának is szellemi központja a Horvát Színház, mely 1994 óta működik, Magyarországon elsőként. A színtársulat klasszikus vígjátékokkal járja a falvakat, de minden évben bemutatják egy-egy kortárs horvát, vagy magyar szerző darabját. Nyári színházi játékokat szerveznek. A Horvát Színházat Pécs M. J. Város Önkormányzata is támogatja, az önkormányzati támogatás kb. 20 millió forint évente, az állami támogatás évente általában 30 millió forint.

Megemlíthetjük még az August Senoa Horvát Klubot, mely megalakulása óta segít a Pécssett és vonzáskörzetében élő közel 20 ezer horvát anyanyelvű lakosnak hagyományai őrzésében, identitástudatuk megerősítésében.

A német nemzetiség pécsi központját jelentő Lenau Ház, kulturális programjaival, könyvtárával, nagymértékben segítséget nyújt a német kisebbségi kultúra megőrzésében. Pécs M. J. Város a Lenau Ház programjaihoz minden évben jelentős támogatást biztosít.

A Rácz Aladár Közösségi Ház a város roma lakosságának egyik kulturális központja, melyet a város minden évben, így az idén is jelentős összeggel támogat.

A pécsi kisebbségi önkormányzatok 1998 óta Társulási Tanács keretében fejtik ki tevékenységüket. A Kisebbségi Társulási Tanácsban a megválasztott kisebbségi önkormányzatok delegáltjai és Pécs M. J. Város képviselője vesz részt. A tanács tesz javaslatot a Pécs M. J. Város által, a kisebbségi önkormányzatok számára biztosított működési és programköltségek felosztására.

A Kisebbségi Társulási Tanács azonos jogállású Pécs M. J. Város Közgyűlésének bizottságaival. A Kisebbségi Társulási Tanács koordinálja a települési önkormányzat és a város kisebbségi önkormányzatai közötti kapcsolatokat, egyezteteti azok érdekeit. Szakmai véleményével támogatja a város által fenntartott intézményekben folyó kisebbségi, oktatási tevékenységet, elősegíti a kisebbségi jogok érvényesülését. A Kisebbségi

Társulási Tanács a kisebbségeket érintő ügyekben készült és a bizottságok illetve a Közgyűlés elé kerülő előterjesztéseket előzetesen véleményezi. A Kisebbségi Társulási Tanács jogosult kisebbségi ügyekben való előterjesztés, vagy önálló indítvány sürgősségi tárgyalásának kezdeményezésére, és arra való ajánlattételre. Amennyiben a Kisebbségi Társulási Tanács feladatkörében olyan ügy megtárgyalására kerül sor, amely egy illetve több bizottság hatáskörébe tartozik (költségvetés, egyéb szakmai kérdések), egy vagy több bizottsággal együtt tarthat ülést.

Összegzés

A magyarországi kisebbségek helyzete nagyon differenciált az egyenlőtlenségi rendszerben. Mobilitási és integrációs esélyeik is eltérőek. Vannak kisebbségek (pl. a hazai romák), akik leginkább csak horizontális mobilitási esélyekkel rendelkeznek, még egyesek (pl. a hazai németek) e tekintetben jobb eséllyel bírnak, bizonyos vertikális mobilitási lehetőségeik is vannak. A magyarországi nemzetiségek döntő többsége vesztese a rendszerváltozásnak, aminek következményei ma is jól megfigyelhetők. Politikai integrációjuk kevésbé sikeres, mint néhány határon túli magyar közösséggé. Egy-egy kisebbség önmagában is több differenciált helyzetű csoportra osztható. Nagyrészt falvakban, hátrányos helyzetű kistérségekben, városi, perifériális, szegregált övezetekben él a hazai kisebbségek egy jelentős része (különösen a hazai cigányság). A kisebbségi önkormányzati rendszer megjelenése, 1994 óta a nemzetiségek politikai legitimitása nem megkérdőjelezhető, de önkormányzataik még mindig inkább kulturális szervezetként, mint valóságos önkormányzatként működik. A kisebbségi törvény 2005-ös megváltoztatása egy sajátos politikai alku eredménye, amely megosztotta magát a kisebbségi társadalmat is, és figyelmen kívül hagyta a magyarországi nemzetiségek társadalmi rendszereinek szerkezetét, valamint nem volt tekintettel több releváns nemzetközi jogi-politikai szabályozó rendszerre, ami a kisebbségi és emberi jogok rendezése miatt született.